

XV-XX ст. м. Остріг // Матеріали IV наук.-краєз. конф. "Остріг на порозі 900-річчя". - (Остріг, друк. Сокаль), 1993.- С.57-61; Ковалів В.Й. о. Парафія в городі князя Костянтина // WzW Волянця з Волині.- 1995.- № 2 (3).- С. 16-19; Осінь. Пам'яткова таблиця в честь Слуги Божого о. Серафима Кашуби в Острозі // WzW=ВзВ.- 1995.- № 6 (7).- С. 17-21; Перлштейн І.- С. 141; Рычков П.А. Дорогами южной Ровенщины.- М., 1989.- С. 93-95; Сендульский А. Город Острог. // ВЕВ.- 1882.- № 1-2.- С. 1-13; № 3.- С. 39-57; № 4.- С. 73-88; № 5.- С. 107-119; Тучемский М. Город Острог в современном кн. Константину Константиновичу состоянии.-Почаев, 1913.- С. 10; Elenchus Ecclesiarum et Cleri Saecularis Dioecesis Luceoriensis pro Anno Domini 1939.- S. 74-75; Hoffman J. Akta kościoła farnego ostrogskiego od

1622 roku // Rocznik Wołyński.- Równe, 1934.- Т. 3.- S. 192-214; Hoffman J. Przewodnik po Wołyniu.- Warszawa, 1938; Karwicki J.D. Wędrówka od źródeł do ujścia Horynia.- Kraków, 1891; Kraszewski J.I. Wspomnienia Wołynia, Polesia i Litwy.- Warszawa, 1985; Orda N. Album widoków gubernii Wołyńskiej...- Warszawa, 1878.- I serya; Orłowicz M. Ilustrowany przewodnik po Wołyniu.- Łuck, 1929; Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich.- Warszawa, 1886.- Т. 7.- S. 682-690; Trajdos T. Kościół katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława II Jagiełły (1386-1434).- Wrocław, 1983.- Т. I; Turowski J. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK.- Warszawa, 1990; Zarys dziejów diecezji łuckiej od I.IX.1939 r. do ostatnich czasów, b.m., 1975.

Костянтин-Василь Костянтинович Острозький (див. - Острозький кн. Василь- Костянтин Костянтинович)

“Которого ся мѣсяца што за
кстарыхъ вековъ дѣело
короткоє описаніє” А. Римші 1581 р.
(див. - Хронологія А. Римші 1581 р.)

Курбський Андрій (1528 - 05.1583)

кн. К. - Ярославський належав до ярославської гілки Рюриковичів, наблизений царя Івана IV Васильовича Грозного, член Вибраної ради. Будучи прихильником і речником аристократії, висловлював незгоду з переорієнтацією політики Івана IV, а також через загрозу життю емігрував у 1564 до ВКЛ. Тут одержав значні маєтності як компенсацію за залишені в Росії, але всупереч сподіванням (обіцянкам литовської сторони) не у вічне володіння, а у ленне. Це - Ковельське староство (4.07.1564, підтверджене як ленне 25.02.1567), Кревське староство у Віленському воєводстві (1564), Смідинську волость (23.11.1568), маєтки в Упітській волості (27.07.1569). Брав участь у Лівонській війні у складі московських, а після втечі - литовських військ. З останніми відбув походи на Полоцьк і Великі Луки. У 1575 брав участь у поході проти татар. Перша дружина була ув'язнена Іваном IV і померла. Перебуваючи у Речі Посполитій, двічі одружувався (1571 - кн. Марія Юріївна Гольшанська, 1579 - Олександра Петрівна Семашко), мав двох дітей (Марину, Дмитра).

Серед друзів були кн. Сангушки (особливо Роман), Острозькі (кн. *Василь-Костянтин* і його син Костянтин були опікунами). Перебував у Любліні під час сейму 1569, був депутатом від Волинського воєводства у 1573 для обрання короля. Увага К. до культурних потреб з'явилась ще в Москві в результаті спілкування з Максимом Греком. Там К. цікавився теологічними питаннями, житійною літературою, творами отців церкви, писав власні праці. Перебравшись на Волинь, створив перший освітньо-культурний гурток, що мав власну наукову програму (у Миляновичах). Гурток діяв з кінця 60-х років до смерті К. і мав розгалужену мережу "кореспондентів". Так, сам К. листувався з Семеном Сідлярем (Львів), Миною (Львів), старцем Васьяном (Печерський монастир), Кузьмою Мамоничем (Вільно), *В.-К.К.Острозьким*. На думку Є.Немировського, особисто знав ще з Москви *І.Федорова*, рекомендував його *В.-К.К.Острозькому*, був причетний до діяльності Заблудівської друкарні. Культурні зацікавлення К. були пов'язані з організацією перекладацької діяльності і, отже, з поширенням освіти. Тому він сам та діячі Миляновицького гуртка вивчали латину, філософію, риторику, граматику. К. разом з одним з найздібніших членів гуртка Амброжем (Амвросієм) Брежевським перекладав з латини твори І.Златоуста, І.Дамаскіна. На основі діяльності гуртка К. вже після його смерті в Острозі було надруковано "Книгу о постничестві" Василя Великого (8.03.1594) та "Маргарит" Іоанна Златоуста (16.06. 1595). Ще одним із завдань перекладацької діяльності К. вважав підведення під полеміку з іновірцями міцної бази - творів отців церкви. Саме вони повинні

були стати опорою в твердості православних у вірі, сприяти викриттю як католиків, так і протестантів. Очевидно, розуміючи недостатню підготовленість православних, К. одночасно закликав не вступати в диспути з єзуїтами та визнавав роль діалектики і риторики у диспутах. Відкидаючи можливість співпраці з протестантами, знайомився і перекладав їх твори. Гурток К. переклав (крім згаданих острозьких публікацій) “Джерело знань”, “Фрагменти” Іоанна Дамаскіна, можливо, і “Діалог” патріарха Геннадія Схолярія, “Повість про Варлаама та Йоасафа”, твори Самсона Метафраста, Діонісія Ареопігита. Не віднайдено списки згадуваних К. перекладів Василя Великого, Григорія Богослова, Кирила Олександрійського. Князю приписують переклади уривків із Сократа, Созомена, Цицерона, Єпіфанія Кірського, Никифора Калліста, Євсевія Кесарійського, Феодорита, І. Спангенберга. Відомий і власними творами: листи до Івана IV, тлумачення на полях перекладів, примітки до них. Зацікавлення

історією знайшло вияв у перекладі “Космографії” та “Хроніки” Мартина Бельського (А.Брежевський). Перу самого К. належить “История о великом князе Московском” - значний історико-політичний трактат, що засвідчив сильні західні впливи та водночас архаїчність його історіософії. Помер К. в Ковелі в травні 1583.

Твори: Курбский А.М. Сочинения князя Курбского // РИБ.- Спб., 1914.- Т. 31; Переписка Ивана Грозного с Андреем Курбским.- М., 1981; Сказания князя Курбского.- Спб., 1859.

Дж.: Жизнь князя Курбского в Литве и на Волыни.- К., 1849.- Т. 1-2.

Лит.: Андреев В. Очерк деятельности князя Курбского на защиту православия в Литве и на Волыни.- М., 1873; Бартошевич Ю. Князь Курбский на Волыни // Истор. вестник.- 1881.- № 9.- С. 65-68; Грушевський. Культ.-нац. рух.- С. 164-165, 173, 184; Замалеев А.Ф. Зоц В.А. Отечественные мыслители позднего средневековья (кон. XIV - первая треть XVII в.) - К., 1990.- С. 104-119; Немировский Е.Л. Иван Федоров (около 1510-1583).- М., 1985.- С. 33, 45, 122, 127, 142, 143, 158-160, 164; Шумаков С. Акты Литовской метрики о князе Курбском и его потомках // Книговедение.- 1994.- № 7-8.- С. 17-20; Ясинский А.Н. Сочинения кн. Курбского как исторический материал.- К., 1889.